

לקחה טוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'טוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעדיכת הרב מנשה צדקה שליט"א

התשס"ח

פרשת ויצא

4:19	הדלקת נרות שבת ניו יורק
5:48	מוצאי שבת
8:38	סוק"ש מג"א
9:14	סוק"ש גר"א
11:41	חצות

וכשיתבונן וישלים עצמו במושכלות ויהי בעל תכונות טובות, הוא נפרד מהתחתונים ופונה אל צד המעלה, וכאשר יפסיק עינו ויטה אל הדברים החומריים הוא פונה אל הצד למטה. והקדים עולים ליורדים להרבות הדברים העוזרים לעלי ולמעט הדברים המחייבים הירידה, כי כל עוד האדם בחיים אי אפשר שתהי' העלי רצופה. (דרשות הר"ן)

והנה סולם מוצב ארצה – סולם בגימטריא ממון. בעה"ט. ממון הוא דבר המוצב ארצה, הבל ואין בו ממש, אולם ראשו מגיע השמימה, אם יודעים להשתמש בו אפשר להגיע למעלות עליונות. (בשם הבעש"ט)

והנה סולם מוצב ארצה – זה האדם העוסק בעניני העולם הזה השפלים. וראשו מגיע השמימה. אם שם את הקב"ה נגד עינו בעסקיו בעולם הזה לשמור כל המצוות התלויות בהם וכן כל המצוות שבין אדם לחבירו הרי עסקים אלו הם סולם מוצב ארצה אבל ראשו מגיע השמימה שמחשבתו דבוקה בחשי"ת. (ערבי נחל)

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה – אלו ישראל שמצד הגוף הם בארץ כל האומות וככל בעלי החיים, ומצד הנשמה הם מגיעים השמימה. והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו. העלי והירידה של המלאכים היא לפי מעשינו, ולכן קיטרגו המלאכים כנגד מתן תורה לישראל ואמרו תנה הודך על השמים. (ר"א לפיאן)

והנה סולם... והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו – הראהו בחלום הנבואה שכל הנעשה בארץ נעשה על ידי מלאכים והכל בגזירת עליון עליהם, ואף על פי שהכל גלוי לפניו הראהו כאילו עולים לומר לו עשינו שליחותך ויורדים לעשות שליחותם. והנה ד' ניצב עליו. הראהו שאף על פי שהכל ביד מלאך ענינו לא יהי' ביד מלאך אלא יהי' חלק ד' ויהי' תמיד עמו לשמר כנאמר והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך. (פירוש הטור)

והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו – ככל שעולים ומתקרבים יותר לשכינה הם יורדים ונרתעים לאחור מפני פחד השכינה, והעלי ירידה היא. (פנים יפות)

עולים ויורדים בו – עלים וירדים חסרי ו' בגימטריא בבל ומדי ויון ורומי. (פענח רזא)

בוכה ומתאבל כל אותם שנים שמא נתחייבתי שנשאתי שתי אחיות, שמא הניתי ממנו של לכן או של שכם ונתבטלה אותה ברית שכרת לו הקב"ה, מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה והוסיף לו עוד שבע עשרה שנה. מכאן אמרו כל שהשיגנו שנה אחת טובה סמוך לזקנתו סימן יפה לו, יעקב אבינו ע"ה הי' בטובה כל אותן שנים שהי' במצרים לפיכך העלה עליו הכתוב כאילו הי' בטובה כל חייו. (תנ"א)

ויפגע במקום – במקומו של עולם, באבן השתי שממנה הושתת העולם. ויקח מאבני המקום. וכל האבנים נעשו אחר כך אבן אחת. ואחר כך לקח דוד המלך כסף מכל שבטי ישראל וקנה את גורן ארונה בשביל בית המקדש, והמקום האחד הי' מכל שבטי ישראל. (כלי יקר)

כי בא השמש – רומז לבית ראשון ששקעה לנו שמש בחורבנו. ויקח מאבני המקום. רומז לבית שני מאבני המקום ולא כל אבני המקום, שחסרו בבית שני חמשה דברים, וישכב במקום ההוא רומז לנו שלישי שבו תהי' מנוחה ונחלה אמיתית אשר כינה כאן בשם שכיבה. (אברבנאל)

"ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו"

(כח, יב) **ויחלום** – וכי יעקב הקדוש השלם באבות רק בחלום ניתגלה לו ובמקום הקדוש הזה לא ראה אלא בחלום ולמה לא נבואה, אלא לפי שלא הי' נשוי ויצחק הי' חי. ומה שמצינו גם אחר כך (כשהי' כבר נשוי) וארא בחלום, לפי שזה הי' בחוץ לארץ. ואחרי שחזר לארץ ישראל נאמר בו וירא אלקים אל יעקב, ולא נאמר חלום. והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו. מלאכים קדושים הקרובים למלכות, עולים, והאחרים (סטי"א) שאינם קרובים, יורדים.

והנה סולם – סולם זה סיני, שהוא מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. והנה מלאכי אלקים כל הכחות העליונים כולם ירדו עם הקב"ה כשנתן תורה לישראל. (זהר)

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה – ניראה לו שהמקום ההוא מוכן לנבואה. והנה מלאכי אלקים. הם הצדיקים, ולכן הקדים עולים ליורדים, כי לו היתה הכונה למלאכי שמים צריך הי' לומר יורדים ועולים. עולים ויורדים בו. האדם יש לו שתי פניות, למעלה ולמטה,

פנינים לפרשה

"ויצא יעקב מבאר שבע" (כה, יט) **ויצא יעקב מבאר שבע** – (באר שבע אותיות שם עבר) בית המדרש של שם ועבר, שניטמן שם יעקב, הי' בבאר שבע. ומכאן ארי' שעשו לא בא אף פעם לבית המדרש, שלו הי' בא הי' מוצא שם את יעקב. וילך חרנה. ואמרו שקפצה לו הדרך, שהרי יצחק אומר לו קום לך פדנה ארם, שחשבו שבתואל בפדן ארם, וכיון שקפצה לו הדרך על ידי נס, הביאה אותו ישר לחרן. (מהרי"ל דיסקין)

ויצא יעקב מבאר שבע – משמע שיצא לגמרי ומחשבתו היסתלקה מבית אביו, ולכן נענש ביוסף שיצא לגמרי מבית אביו. כי לולי זה למה נענש, הרי הלך בשליחות אביו. (כלי יקר)

ויצא יעקב מבאר שבע – היציאה הראשונה לגלות היתה מבאר שבע, על ביטול תורה שנידמתה לבאר שקיבלנוה עלינו באלה ושבועה. וילך חרנה. ההליכה השני' בגלות היתה בסיבת שנאת חיים, החרון שבין איש לחברו. (תולדות י"י)

ויצא יעקב – יציאת צדיק עושה רושם. רש"י ולמה לא מצינו לשון ויצא אצל אברהם, לפי שכאשר יצא אברהם לא הרגישו העכו"ם הנשארים ביציאתו, אולם ביציאת יעקב הרגישו יצחק ורבהק ביציאתו. (חתם סופר)

"ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש, ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא"

(כח, יא) **ויפגע במקום וילן שם** – תיקן תפילת ערבית ואמרו תפילת ערבית רשות. ערבית רמז לגלותנו הארוכה, גלות מצרים וגלות בבל הי' להם זמן, ארבע מאות שנה ושבעים שנה, אך גלותנו היא בגדר רשות, מחד היום אם בקולי תשמעו, אבל אם לא יחזרו בתשובה יעמיד עליהם מלך עז וקשה עד שיחזרו בתשובה שלימה. (מב"ט בית א)

ויפגע במקום וילן שם – יעקב אבינו ע"ה תיקן תפילת ערבית להיות נעזר מתוך החושך. וזה פעל לכל הדורות שגם בחושך נוכל להשיג הכל על ידי תפילה. (הרי"ם)

ויפגע במקום – באה שכינה ואמרה לו יעקב בני, שתיים עשרה שעות כנגד שנים עשרה שבטים שאני נותן לך, שנים עשרה מזלות כנגד שנים עשרה אבני מצבה. וכשמכר יוסף הי'

"והנה ד' ניצב עליו ויאמר אני ד' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, הארץ אשר אתה שוכב עלי לך אתננה ולזרעך"

(כח, יג)
אלקי אברהם אביך – שנתתי לו לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ (למצרים). ואלקי יצחק. שאמרתי לו גור בארץ הזאת ולא נתתי לו לצאת לחוץ לארץ. הארץ אשר אתה שוכב עלי לך אתננה. בסוף יתקדש על ידך העולם כולו. (אלשיך)

אלקי אברהם אביך – ולא יצחק אביך? כי יעקב הי' באותה שעה דרכו לחוץ לארץ ולאברהם לא נאסר לצאת לחוץ לארץ וליצחק נאסר, לכן אברהם הוא אביו זה ולא יצחק. (קדושת הלוי)

אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק – נראה לשכן קרא לזקנו אביו, ולא לאביו, לפי שיעקב עסק בתורה בחיי אברהם והי' אברהם מחבבו וקורא לו בני, לכן הקב"ה קוראו אביו, אבל יצחק שאהב את עשו יותר מאת יעקב, לא קראו הקב"ה אביו. (רבנו אפרים)

הארץ אשר אתה שוכב עלי לך אתננה – וכי ארץ ישראל, שהיא תי' פרסה על תי' פרסה, איך נעקרה ממקומה ובה תחתי. אלא ארץ אחרת עליונה יש לו לקב"ה והיא נקראת ארץ ישראל והיא תחת מדרגת יעקב, שהוא עומד עלי'. והורישו הקב"ה לישראל מחמת האהבה שלהם, שתדור עמהם ותנהיג אותם, ולהגון עליהם מכל, ונקראת ארץ החיים. (זהר קדומים)

"והי' זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, ונברכו בכך כל משפחות האדמה, ובזרעך" (כח, יד)
והי' זרעך כעפר הארץ – מה עפר בכל מקום אף בניך בכל מקום. ומה עפר קיום העולם אף בניך יסודו של עולם. (לקח טוב)

"ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים" (כח, יז)

אין זה אם בית אלקים – אברהם אבינו ע"ה קראו הר. שגם בחורבנו הי' הר, יצחק אבינו ע"ה קראו שדה, שבחורבנו הפך שדה, ציון שדה תיחרש. הראשון שהי' בזכות אברהם שמידתו חסד לא נחרב עד ששבעה בתי דינין עבדו ע"ז, השני שהי' בזכות יצחק שמידתו דין ופחד, נחרב על שנאת חינם בלבד וחסרו בו חמשה דברים, אך יעקב לא ראה קרקע כלל, לא הר ולא שדה, אלא סולם רוחני מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכים עולים ויורדים בו ודי' ניצב עליו, קראו בית שהוא קיים.

שעל ידי ישמעאל שיצא מאברהם נחרב בית ראשון, שנפלו בידו ישמעאל שמונים אלף פרחי כהונה, ועל ידי אדם שיצא מיצחק נחרב בית שני, וכנגד יעקב שמיטתו שלמה הי' בית שלישי בית אלקים קיים לעד. (אלשיך)

אין זה כי אם בית אלקים – זה בגימטריא שנים עשרה, אלו שנים עשרה שבטים שהיו עולים ברגל לירושלים. וזה שער השמים. שעתידים לחזור לירושלים. (לקח טוב)

וזה שער המים – ומאז שנמסר המפתח ליעקב אין אדם יכול להיתקרב אל הקב"ה אלא על ידי יעקב ובניו, שיתגיירו. (שערי צדק)

ויצוק שמן על ראשה – ירד לו שמן מן השמים ויצק עלי'. (רד"ק)
ויצוק שמן על ראשה – משח אותה לקדשה, להקריב עלי' קרבנות בשובו. (רשב"ם)

"ויקרא את שם המקום ההוא בית אל, ואולם לזו שם העיר לראשונה" (כח, יט)
ויקרא... בית אל – אל מידת רחמים, זה בית שלישי שלא ייחרב, וזה שנחרב נקרא בית אלקים, מידת הדין. ואולם לזו שם העיר לראשונה. לזו זה מקל שקד שראה ירמיהו, אבל זה הי' לראשונה אולם לעתיד יהי' בית אל-ל. (עץ הדעת טוב)

ואולם לזו שם העיר לראשונה – בזמנו של יעקב לא היתה שם עיר, ומשבנו שם הכנענים אחר כך עיר קראו לה לזו. ומשכבש יהושע את הארץ חזרו וקראו לעיר בשם שקרא למקום יעקב אבינו ע"ה. (מהרי"ל דיסקין)

"וידר יעקב נדר לאמור, אם יהי' אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש" (כח, ט)

וידר. נדר על תנאי, ולא היה התנאי מפני שלבו נוקפו (שמסתפק) בהבטחה, כי ידע שהקב"ה יקיים לו הבטחתו, אלא התנאי הי' מפחדו שמא יגרום החטא ולא תיתקיים ההבטחה ולא ישוב אל בית אביו ולא יוכל לעשות מה שנדר, ושבתו בשלום. עם אשה ובנים, כי אחרת לא יהי' שלום לא לו ולא לאביו ולאמו, כי לא יוכל לקחת אשה מבנות כנען. (רד"ק)

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש – עקילס הגר נכנס אצל ר"א ואמר לו זהו כל שבחו של גר לחם ושמלה (והרי עבדי אינם משגיחים בכגון דא) אמר לו וכי קלה היא בעיניך דבר שנתחבט בו אותו זקן (יעקב אבינו). נכנס אצל רבי יהושע התחיל לפייסו, לחם זו תורה, לכו לחמו בלחמי, שמלה זו טלית, ולא עוד אלא שהם משיאין בנותיהם לכהונה ובניהם מעלים עולות על גבי המזבח. (ולחם זה לחם הפנים ושמלה אלו בגדי כהונה). אמרו, אילולי אדיבות פנים שהארץ רבי יהושע עם עקילס הגר הי' חוזר לסורו, וקראו עליו טוב ארך אפים מגבור. (רבה)

"ויגד יעקב לרחל כי אחי אבי' הוא וכי בן רבקה הוא, ותרוץ ותגד לאבי" (כט, יב)

כי אחי אבי' הוא – וקרוב אלי' קירבת גוף. וכי בן רבקה הוא. וקרוב אלי' קירבת נפש. כי אחי' אבי' הוא, אחיו ברמאות, וכי בן רבקה הוא, לא ברמאות ינצחו אלא שיתחכם אליו בדרך צדק ואמת להוציא בלעו מפיו, והוא סוד החכמה תחי' בעלי'. (אוה"ח)

"ויאמר לבן ליעקב הכי אחי אתה ועבדתני חנם הגידה לי מה משכורתך" (כט, טו)

ועבדתי חנם – וכי שונא מתנות הי' לבן. אלא שאילולי קבעו תנאים מראש יכול הי' יעקב לבקש אחר כך שכר כמנהג המדינה. (אוה"ח)

הגידה לי מה משכורתך – יש מפרשים שלבן העדיף שיעקב יהי' שומר שכר ויתחייב בגניבה ואבידה, שאילו הי' שומר חנם הי' פטור מגניבה ואבידה. (פירוש הטור)

"וללכן שתי בנות שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל" (כט, טז)

שם הגדולה.. ושם הקטנה – הגדולה היתה גדולה ממש, כבת עשרים, והקטנה היתה קטנה ממש, בת שבע. ועיני לאה רכות. גם במראיהן היו שונות, וכל זאת בשביל למנוע מלבן לרמות את יעקב. (אוה"ח)

"ועיני לאה רכות, ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה" (כט, יז)

ועיני לאה רכות – שהיתה סבורה לעלשות בגורלו של עשו, שהיו הכל אומרים גדולה לגדול. רש"י ומה איכפת לה ללאה מה שאמרו, שהרי הכל תלוי בה וכמו שמצינו נקרא לערה ונישאלה את פיה ומכאן אריי שיש להיתחשב במה שאומרים, שהרי אמרו גדולה לגדול ולאה בכתה.

ורחל היתה יפת תואר – וכי הלך אחרי עיניו, אלא שרבקה אמרה ליעקב שתהי' דומה לה. (הרוק)

"ויאהב יעקב את רחל ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה" (כט, יח)
ויאהב יעקב את רחל – או לצד שהיתה בת זוגו או לצד שצריך שתהי' לתלמיד חכם אשה נאה, כנגד יצד הרע. ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל. וכן הישתחוה לעשו שבע פעמים, והכל בסוד שבע יפול צדיק וקם. (אוה"ח)

"ויאמר לבן טוב תתי אותה לך מתני אתה לאיש אחר שבה עמדי" (כט, יט)

מתני אותה לאיש אחר – את רחל כאילו נתן במתנה ליעקב (תתי לשון מתנה) ואת שבע השנים של עבודה קיבל על שהעדיף את יעקב על איש אחר. וכל זה שלא יוכל יעקב לטעון אחר כך שלא קיבל תמורת עבודתו ברחל. אולם ליעקב דיבר דרך חיבה, למי אתן אם לא לך, שבה בני עמדי, ולבנו לא יחשוב. ויעקב לא שמר דברי לבן (פנימיותם). (אוה"ח)

"ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים, ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה" (כט, כ)

ויהיו בעיניו כימים אחדים – בזמן שהם עוברים בשמחה נקראים אחדים אבל בזמן שהם עוברים באנחה נקראים רבים, ויהי בימים הרבים ההם. (לקח טוב שמות)

ויהיו בעיניו כימים אחדים – לפי דרך העולם היו להם להיות ארוכים, אלא ודאי היו ארוכים בעיניו אולם לאחר שהשלימם היו בעיניו קצרים מרוב אהבתו אותה. (פירוש הטור)

ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה – בהגהות מרדכי בכתובות הוא כותב שאין להניח לארוס וארוסה, לפני החתונה, להיות ביחד זמן רב, משום שמכירים כל אחד החסרונות של חברו ונעשים שונאים זה לזה. אך על יעקב אבינו ע"ה מספר הכתוב שאף על פי שהי' עם ארוסתו שבע שנים לא שנתנה אהבתו, שלא מצא בה חסרון כי היתה צדקנית גדולה. (מהרי"ל דיסקין)

יהיו בעינינו כימים אחדים באהבתו אותה – כרגיל כאשר אדם שואף להשיג דבר יום לשנה ייחשב, וכאן להיפך, שבע שנים נחשבו כימים אחדים, והתשובה, באהבתו אותה, לא את עצמו אהב אלא אותה ולכן היו כימים אחדים. וכך אדם האוהב תורה כשלומד שעות רצופות נדמה לו כרגעים ספורים, ולהיפך-להיפך. (ר"א לפיאן)

"ויואמר יעקב אל לבן הבה את אשתי, כי מלאו ימי ואבואה אליה" (כט, כא) **הבה את אשתי.. ואבואה אלי** – יעקב אבינו ע"ה הי' כאדם הראשון קודם הפגם בעטיו של נחש. ובאדם הראשון כתיב ולא יתבוששו וכך יעקב להוליד תולדות נתכון. וכיון שלא ידע כלל מהנאת הגוף לא הי' יודע בזה בושה. וכמו שיהי' לעתיד לבוא, בעת שיהי' התיקון בשלימות, ונתתי לכם לב בשר ואיתא בזהר לב להוציא בשר. (ר"צ הכהן)

כי מלאו ימי – מלאו בימטריא שבעים ושבע, מלאו אז ליעקב שבעים ושבע שנה.

"ויואסף לבן את כל אנשי המקום ויעש מישתה" (כט, כב) **ויואסף לבן את כל אנשי המקום** – אסף תחילה אנשי מקומו והתייעץ בהם. ויעש מישתה. אחרי שהחליטו כולם לרמות את יעקב עשה משתה. (רעב"ס)

"ויהי בערב ויקח את לאה בתו ויבא אותה אליו ויבוא אליו" (כט, כג) **ויבא אותה אליו** – זאת היתה עצת ס"מ להכשיל את יעקב באיסור תורה, כי ידע שעתידין ישראל לקבל תורה וייאסרו עליהם שתי אחיות בחייהן, ואולי על ידי זה יימאס יעקב בעיני ד'. וזאת היתה גם כן עצתו להשהות את יעקב בחרן ככל האפשר, שהבנים ייולדו בחוץ לארץ. (גלי רזיא)

ויבוא אליו – ויעקב חשב שהיא רחל ומטעות זו נולד ראובן. ולכן קיבל חלקו בעבר הירדן. גד קיבל חלקו בעבר הירדן מפני שלא לא ביקשה רשות מיעקב לתת לו את זילפה (כפי שביקשה שרה רשות מאברהם בתיתה לו את הגר) וחצי שבט מנשה נחל בעבר הירדן כי אסנת בת דינה גדלה בבית פוטיפר והיתה חצי בת דינה וחצי כאילו בת פוטיפר, ולכן קיבל מנשה חצי חלקו בעבר הירדן. (עשרת מאמרות)

"ויתן לבן לה את זילפה שפחתו ללאה בתו שפחה" (כט, כד) **את זילפה שפחתו** – את זילפה בתו אשר ילדה לו פלגשו. (יב"ע)

זילפה – על מעשי גבירתה היא נקראת שענייה היו מזלפות דמעות על שהיתה גברתה אסורה לעשו. (שכל טוב)

"ויהי בבוקר והנה היא לאה. ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי, הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רימיתני" (כט, כה) **והנה היא לאה** – והרי היו קידושי טעות. אלא שיעקב חשש שמא ירמנו לבן ואמר בלבו שאם היא רחל יהיו קידושין לשם רחל, ואם היא לאה יהיו קידושין לשם לאה, שלא יעשה בעילתו בעילת זנות. (ריב"א)

"וירא ד' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה" (כט, לא) **כי שנואה לאה** – שנואה על שהסכימה לרמותו, שגם אם לא יכלה להתנגד לאבי למה לא רמזה ליעקב שהיא לאה. ואולי לא שנואה אלא שלעומת אהבתו לרחל נראתה היתנהגות עם לאה כשנואה, כי שתי נשים והאחת אהובה מאד תיקרא השי' שנואה. (רמב"ן)

כי שנואה לאה – לעומת אהבתו את רחל היתה לאה שנואה, ולא שנוא אותה יעקב. ולפי שהיתה עלובה בפני עמה ראה ד' בעוניו ויפתח את רחמה, מלמד שהיתה עקרה ודי פתח את רחמה, ורחל נשארה עקרה כפי שהיתה.

כי שנואה לאה – אולי תהי' שנואה, כי בלילה הרי חשב שהיא רחל, וכשידע שהיא לאה היתה כבר מעוברת ואם כן לא היתה שנואה כלל, אלא שמא ישנא אותה לכן ויפתח ד' את רחמה. (מהרי"ל דיסקין)

ויפתח את רחמה – רחם, על שם שהבל מרחם אותה כשנפתח הרחם, ובו יוצאים רמ"ח איברים כשנולד הולד. (כתיבה אשכנזית)

"ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן, כי אמרה כי ראה ד' בעיני כי עתה יאהבני אישי" (כט, לב) **ותקרא שמו ראובן** – ואמרו במסכת ברכות שאמרה ראו מה בין בני לבין בן חמי. כי אברהם הוליד תחילה את ישמעאל מהגר לפי שנימול, ונולד ישמעל מזוהמת הנחש שהיתה באברהם, ואחר כך נולד יצחק. ויצחק לא מורק לגמרי ולא הי' יכול לישא אשה אחרת לבד רבקה, יצאה זוהמתו בעשו. ולכל יאמרו שכן גם בנו הראשון של יעקב אמרה לאה ראו מה בין בני לבין בן חמי וראובן הוא בנו של יעקב, ואין יעקב כמו יצחק שנאמר בו כי ביצחק. ולא כל יצחק. ומאחר ובבני הראשון לא נמצאה פסולת, אפשר לראות מכך שרק לשם שמים היסכמתי לרמות את יעקב. (אלשיך)

ותקרא שמו ראובן – תחילה חשבה שאולי אינה בת זוגו של יעקב ועל ידי הבן יאהב אותה, וכשנולד לה בן שני ולא אהבה אחרי הבן הראשון. הבינה שיש גם שנואה והבן הראשון יסיר את השנואה והשני יביא את האהבה. ואחר שנולד לה הבן השלישי ידעה שהיא בת זוגו, ואמרה הפעם יילוה אישי אלי, גם בעולם העליון. (אוה"ק)

ראובן – מה בין בני לבין בן חמי. ברכות. כשהודי רואה את חברו עולה עליו במדרגותיו והרי הוא נכנע לפניו ושואף להגיע למדרגותיו, גוי הרואה את חברו עולה עליו רוצה לעקרו מן העולם לבל יהי'... לו למזכיר עון. (ע"פ שפ"א)

(קין קדם לעשו ואף הצליח, ללמדך שרצח בגלל קנאה היא מידה "אנושית")
ראובן כי ראה ד' בעיני – וחז"ל דרשו ראו בן, והרי התורה נותנת טעם אחר. אלא שבכולם מובא תחילה הטעם ואחר כך השם, כי שנואה אנכי, ותקרא שמו שמעון, הפעם אודה את ד', ותקרא שמו יהודה, ואילו אצל ראובן בא הטעם אחרי קריאת השם, ומזה

לומדים חז"ל שהי' טעם נוסף בקריאת השם ראובן. (הגר"א)

"ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי שמע ד' כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה, ותקרא שמו שמעון" (כט, לג) **ותקרא שמו שמעון** – אי אות ע' בכל השבטים לא בשמעון, על שם ועין נואף שמרה נשף משום עשה זמרי. ואין ס' כל שבטים אלא ביוסף שהי' שטנו של עשו. (בעה"ט)

"ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה" (כט, כא) **ואחר ילדה בת** – שדנה לאה דין בעצמה ואמרה רבונו של עולם שנים עשרה שבטים עתידין לצאת מיעקב, ששה יצאו ממני וארבעה מן השפחות, אם זה זכר לא תהי' אחותי כאחת מן השפחות, מיד נהפך לנקבה, והרי אמרו מי שהיתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד זכר הרי זו תפילת שוא, אלא שאין מזכירין מעשה נסים. ד"א מעשה לאה בתוך ארבעים יום הי'.

"ויזכור אלקים את רחל וישמע אלי" (כט, כב) **אלקים ויפתח את רחמה"** (כט, כב) **ויזכור אלקים את רחל** – אחרי שכולן ילדו והיא נראתה כנשכחת, ראה הא-ל בעלבונה ופקדה.

ויזכור אלקים את רחל – למה נתעקרו האמהות, כדי שיצאו השנים (ארבע מאות שנה של ברית בין הבתרים) בלי שעבוד. (שכל עוד חי אחד מן השבטים לא נשתעבדו). (תנחומא)

וישמע אלי אלקים – אלי, אחרי שנכזבה תקותה מיעקב, שאמר לה התחת אלקים אנכי, הירבתה בעצמה בתפילה ונענתה.

"ותאמר לאה נתן אלקים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי, ותקרא שמו יששכר" (כט, יח) **ותאמר לאה שנתן אלקים שכרי** – וכן עתידין בניו לקבל שכר טוב על שהם עוסקין בתורה.

אשר נתתי שפחתי לאישי – ולמה לא אמרה זה בזכר הדודאים, כי באמרה זאת היתה מקטרגת על רחל שויתרה על יעקב בגלל הדודאים, וכאשר אמרה שזה שכר על נתינת שפחתה, ואת זה גם רחל עשתה, הרי היא כאילו ממליצה לשמים על רחל. ובאמת נאמר אחר כך ויזכור אלקים את רחל. (קול שמחה)

אשר נתתי שפחתי לאישי – והבליעה את שכר הדודאים, ולכן נכתב יששכר פעמיים שי ונקרא רק פעם אחת. (פירוש הטור)

הליכות והלכות

מדיני טוחן בשבת

איסור טוחן בשבת פירושו לפורר דבר לחלקים קטנים ואין להבדיל בין חותך לקוצץ או מרסק הרי בכלל איסור זה.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלמים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובחתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנוח, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה.
נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

הדרכה של הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל לתלמיד שדאג ל"תכלית"

מעשה בבור אחד, שהיה יושב על התורה ועל העבודה בישיבת "כפר חסידים", שיום אחד התחילה להטריד אותו מחשבה: הנני כבר בחור מבוגר, הגעתי לפרקי צריך אני להשתדך ולשאת אשה – ומנין אקח את האמצעים לפרנס משפחה? בתחילה דחה את המחשבה הזו והשקיע את עצמו יותר בלימוד התורה, אבל שוב נטרד מדאגה זו, עד שגמר אומר בלבו, כי יצא מן הישיבה, ילך ללמוד אומנות, וכך יוכל לפרנס בכבוד את המשפחה שיקים.

כנכס הבחור אל המשגיח הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל והחל לשטוח בפניו את תכניתו, כי רוצה הוא לצאת מן הישיבה בכדי ללמוד אומנות.

שאל אותו רבי אליהו: מה יום מיומיי שעתה בדעתך מחשבה זו?

השיב הבחור: מכיון שאני כבר בחור מבוגר והגיעה עתה להתחתן, הרי שעלי ללמוד אומנות כדי שיהיה בידי לפרנס משפחה.

ענה כנגדו רבי אליהו: שים לב למה שאתה אומר: כיון שאתה מבוגר ואתה צריך להתחתן.

ומי זה אומר שתמצא שידוך?

מה פירוש, שאל הבחור: והלא מקובלים אנו שארבעים יום קודם יצירת הוולד כבר מזווגים לאדם את זיווגו!

.... התיינה, חזר רבי אליהו והקשה, שהקב"ה ימציא לך את זיווגך, אבל מי זה אומר שיהיו לך ילדים!...

למה הרב מקללני? – שאל הבחור – והלא הקב"ה נותן לכל אחד ילדים, והוא יעזרני שגם לי יהיו!

כללים יסודיים: אין טוחן אלא בגידולי קרקע ולכן ביצים או בשר ודגים אין חשש טוחן רק יש להזהר לא להשתמש בכלי מיוחד כגון פומפיה אלא בשיני המזלג.

אין טוחן אחר טוחן פירושו: דבר שכבר נטחן וחובר מחדש אין איסור טוחן כגון מצה (שהיתה קמח לפני האפיה) אין בה איסור טוחן ומותר לפורר אותה בשבת וכן בייסקויט או גבשי סוכר או מלח. ודין דומה נאמר בפירות וירקות שנתמעכו על ידי בישול כגון תפוח אדמה של חמין שקלים לריסוק וכן קונפטוריה (ריבת פירות) מותר למרוח על פרוסת לחם.

אבל בפירות וירקות רגילים יש איסור טוחן ורק מותר להכניס לאכילה ולכן צריך להזהר מלחתוך את הירקות דק דק אלא יחתוך חתיכות גדולות מהרגיל משום חשש טוחן ויש פוסקים שהתירו לחתוך ירק דק דק אם זה סמוך לסעודה בתוך חצי שעה או שעה לסעודה ולכן לצאת מידי ספק ישתדל להקפיד לחתוך ירקות רק סמוך לסעודה. ומכל מקום מי שחותך דק דק כגון בצל ביותר משעה סמוך לסעודה שזה רחוק מזמן הסעודה קרוב לאיסור תורה. וכן אין לחתוך בכלי המיוחד לחיתוך כגון מקצץ ירקות עם סכינים וכדו'.

ולכן יש להזהר שלא לחתוך סלט או ירקות לפני תפילת שחרית בשבת אלא לעשות זאת קרוב לסעודה בשבת.

ריסוק פירות כגון בננה או אבוקדו יש לעשות בשינוי ומהו השינוי? לדעת ה"אור לציון" גם ריסוק במזלג נחשב שינוי ולכן מותר בשינוי מזלג ודעת "החזון איש" יש לעשות זאת בכף או בידית מזלג ולא בשינוי מזלג.

אין להשתמש בכלי המיועד לחתוך אבטיח או פירות בצורה מיוחדת כגון עיגול או משולש.

כן, כן - המשיך רבי אליהו להקשות: יהיו לך ילדים, אבל מי מבטיח לך שתמצא באמת עבודה באומנות שאתה חושב ללמוד?...

הקב"ה יעזור – ענה שוב הבחור – ואמצא פרנסה באומנות שאלמד... סיכם ואמר לו רבי אליהו: ישמעו אזניך מה שפיך דובר.

כששאלתי אותך מנין לך שתמצא את זיווגך, ענית ואמרת שהקב"ה עוזר לכולם, וגם לך הוא יעזור. וכששאלתי אותך מי אומר שיהיו לך ילדים, הקשית עלי למה אני מקללך, הלא לכל אדם הקב"ה נותן ילדים.

וכאשר שאלתיך מי אומר שתמצא פרנסה באומנותך, שוב ענית: הקב"ה עוזר לכולם, וגם לי יעזור ה'. אם כן, אם אתה מאמין גדול כל כך בהקב"ה, למה אינך יכול לשבת בישיבה וללמוד, והקב"ה יעזור לך למצוא מקור מתאים כדי לפרנס את משפחתך בדרך שהוא ירצה?!

שמע הבחור, סבר וקיבל, חזר לישיבה ולמד התורה, וכל כך התעלה עד שלימים נעשה לראש ישיבה גדול, וכמובן שפרנסתו מצויה לו.

כעבור שנים פגש אותו רבי אליהו ואמר לו: הנה רואה אתה, הקב"ה דאג לך לפרנסה!... (עלינו לשבח עמי שפה, שפט)

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

הילולא דצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
י כסלו	ט כסלו	ה כסלו	ז כסלו	ו כסלו	ה כסלו	ד כסלו
רבי איסר זלמן מלצר ר"ע ע"ה	רבי נתן סאלם ישיבת פורת יוסף ירושלים	רבי יצחק נבון הרב קרית מלך	רבי יחזקאל משה הלוי ראב"ד		רבי שמואל אליעזר הלוי אדלם המהרש"א רבי אפרים פינ'ו	
שקיעה 4:34						שקיעה 4:38

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה